

31997L0080

20.1.1998.

EIROPAS KOPIENU OFICIĀLAIS VĒSTNESIS

L 14/6

PADOMES DIREKTĪVA 97/80/EK
(1997. gada 15. decembris)
par pierādīšanas pienākumu diskriminācijas gadījumos, kas pamatojas uz dzimumu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Nolīgumu par sociālo politiku, kas pievienots Protokolam Nr. 14 par sociālo politiku, kurš pievienots Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam, un jo īpaši tā 2. panta 2. punktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

lemjot saskaņā ar Līguma 189.c pantā paredzēto procedūru sadarbībā ar Eiropas Parlamentu ⁽³⁾

- (1) tā kā, pamatojoties uz Protokolu par sociālo politiku, kas pievienots Līgumam, dalībvalstis, izņemot Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (turpmāk — “dalībvalstis”), kuras vēlas īstenot 1989. gada Sociālo hartu, ir noslēgušas Nolīgumu par sociālo politiku;
- (2) tā kā Kopienas Strādnieku sociālo pamattiesību harta atzīst, ka ir nozīmīgi cīnīties pret visām diskriminācijas formām, to skaitā diskrimināciju, kas pamatojas uz dzimumu, ādas krāsu, rasi, uzskatiem un reliģiju;
- (3) tā kā Kopienas hartas par strādnieku sociālajām pamattiesībām 16. punkts par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm paredz *inter alia*, ka “jāpastiprina darbības, lai nodrošinātu vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm, jo īpaši saistībā ar darba iespējām, atlīdzību, darba apstākļiem, sociālo aizsardzību, izglītību, arodizglītību un karjeras attīstību”;
- (4) tā kā saskaņā ar Nolīguma par sociālo politiku 3. panta 2. punktu Komisija Kopienas līmenī ir apspriedusies ar darba devējiem un darba ņēmējiem par iespējamajiem Kopienas rīcības virzieniem attiecībā uz pierādīšanas pienākumu diskriminācijas gadījumos, kas pamatojas uz dzimumu;

- (5) tā kā Komisija, pēc šīs apspriešanās uzskatot Kopienas rīcību par ieteicamu, ir vēlreiz apspriedusies ar darba devējiem un darba ņēmējiem par tā priekšlikuma saturu, kas iecerēts saskaņā ar minētā Nolīguma 3. panta 3. punktu; tā kā pēdējie ir Komisijai nosūtījuši savus atzinumus;
- (6) tā kā pēc otrās apspriežu kārtas ne darba devēji, ne darba ņēmēji nav informējuši Komisiju par vēlmi uzsākt procesu, kas varētu novest pie vienošanās un kas paredzēts minētā Nolīguma 4. pantā;
- (7) tā kā saskaņā ar minētā Nolīguma 1. pantu Kopiena un dalībvalstis ir noteikušas sev mērķi *inter alia* uzlabot dzīves un darba apstākļus; tā kā efektīva vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm principa īstenošana veicinātu šā mērķa sasniegšanu;
- (8) tā kā vienlīdzīgas attieksmes princips ir noteikts Līguma 119. pantā, Padomes 1975. gada 10. februāra Direktīvā 75/117/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu saistībā ar vienādas samaksas principa vīriešiem un sievietēm piemērošanu ⁽⁴⁾ un Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvā 76/207/EEK par vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm principa īstenošanu attiecībā uz darba iespējām, arodizglītību, paaugstināšanu darbā un darba apstākļiem ⁽⁵⁾;
- (9) tā kā Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/85/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai veicinātu darba drošības un veselības aizsardzības uzlabošanu strādājošām grūtniecēm un strādniecēm, kuras nesen ir dzemdējušas bērnu vai baro bērnu ar krūti ⁽⁶⁾, arī veicina efektīvu vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm principa īstenošanu; tā kā minētajai direktīvai nevajadzētu darboties, kaitējot pārējām iepriekšminētajām direktīvām par vienlīdzīgu attieksmi; tā kā tādēļ strādniecēm, uz kurām attiecas minētā direktīva, arī būtu jāgūst labums no noteikumu par pierādīšanas pienākumu pielāgošanas;

⁽¹⁾ OV C 332, 7.11.1996., 11. lpp., un OV C 185, 18.6.1997., 21. lpp.

⁽²⁾ OV C 133, 28.4.1997., 34. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 1997. gada 10. aprīļa Atzinums (OV C 132, 28.4.1997., 215. lpp.), Padomes 1997. gada 24. jūlija Vienotā nostāja (OV C 307, 8.10.1997., 6. lpp.) un Eiropas Parlamenta 1997. gada 6. novembra Lēmums (OV C 358, 24.11.1997.).

⁽⁴⁾ OV L 45, 19.2.1975., 19. lpp.

⁽⁵⁾ OV L 39, 14.2.1976., 40. lpp.

⁽⁶⁾ OV L 348, 28.11.1992., 1. lpp.

- (10) tā kā Padomes Direktīva 96/34/EK (1996. gada 3. jūnijs) par vispārīgu vienošanos par bērna kopšanas atvaļinājumu, ko noslēgusi UNICE, CEEP un ETUC ⁽¹⁾, arī pamatojas uz vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm principu;
- (11) tā kā atsauces uz “tiesas procesu” un “tiesu” aptver mehānismus, ar kuru palīdzību konfliktus var iesniegt izskatīšanai un lemlšanai neatkarīgām iestādēm, kas var pieņemt lēmumus, kuri ir saistoši šajos konfliktos iesaistītajām pusēm;
- (12) tā kā jēdziens “ārpustiesas procedūras” jo īpaši nozīmē tādas procedūras kā, piemēram, samierināšana un starpniecība;
- (13) tā kā to faktu izvērtēšana, pēc kuriem var uzskatīt, ka ir notikusi tieša vai netieša diskriminācija, ir valsts tiesas iestāžu vai citu kompetentu iestāžu kompetencē saskaņā ar valsts tiesību aktiem vai praksi;
- (14) tā kā dalībvalstu uzdevums ir jebkurā piemērotā procesa posmā ieviest noteikumus par pierādījumiem, kas ir labvēlīgāki prasītājiem;
- (15) tā kā ir jāņem vērā dažu dalībvalstu tiesību sistēmu īpašās iezīmes, kur *inter alia* secinājumu par diskrimināciju izdara, ja atbildētājs nesniedz tiesu vai citu kompetentu iestādi apmierinošus pierādījumus par to, ka vienlīdzīgas attieksmes princips nav pārkāpts;
- (16) tā kā dalībvalstīm nav jāpiemēro noteikumi par pierādīšanas pienākumu tiem procesiem, kuros lietas apstākļu izmeklēšana ir tiesas vai citas kompetentas iestādes kompetencē; tā kā minētās procedūras ir tās procedūras, kurās prasītājam nav jāpierāda fakti, kuru izmeklēšana ir tiesas vai kompetentas iestādes uzdevums;
- (17) tā kā prasītājs var zaudēt efektīvus līdzekļus vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanai valsts tiesā, ja acīm redzamas diskriminācijas pierādījuma iesniegšana neuzliek atbildētājam pienākumu pierādīt, ka viņa darbība īstenībā nav diskriminējoša;
- (18) tā kā Eiropas Kopienų Tiesa tādēļ ir paziņojusi, ka *prima facie* diskriminācijas gadījumos ir jāpielāgo noteikumi par pierādīšanas pienākumu un, lai efektīvi piemērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, pierādīšanas pienākumam jāpāriet pie atbildētāja, kad ir iesniegti pierādījumi par šādu diskrimināciju;

- (19) tā kā ir vēl grūtāk pierādīt diskrimināciju, kad tā ir netieša; tā kā tādēļ ir svarīgi definēt netiešu diskrimināciju;
- (20) tā kā adekvātas noteikumu par pierādīšanas pienākumu pielāgošanas mērķis visās dalībvalstīs nav apmierinoši sasniegts un saskaņā ar subsidiaritātes principu, kas definēts Līguma 3.b pantā, un proporcionālītātes principu šis mērķis ir jāasniedz Kopienas līmenī; tā kā šī direktīva aprobežojas ar minimālo nepieciešamo rīcību un nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs šim mērķim,

IR PIENĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Mērķis

Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt, ka dalībvalstu veiktie pasākumi, īstenojot vienlīdzīgas attieksmes principu, kļūst efektīvāki, lai visām personām, kuras uzskata, ka tām nodarīts kaitējums, nepiemērojot vienlīdzīgas attieksmes principu, ļautu pēc iespējamās griešanās pēc palīdzības pie citām kompetentām iestādēm apliecināt savas tiesības tiesas procesā.

2. pants

Definīcijas

1. Šajā direktīvā vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nepastāv nekāda tieša vai netieša diskriminācija, kas pamatojas uz dzimumu.

2. Attiecībā uz 1. punktā minēto vienlīdzīgas attieksmes principu netieša diskriminācija pastāv tad, ja acīm redzami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse nostāda neizdevīgākā stāvoklī proporcionāli ievērojami lielāku daudzumu viena dzimuma pārstāvju, ja vien šis noteikums, kritērijs vai prakse nav atbilstīga un vajadzīga un to var attaisnot ar objektīviem faktoriem, kas nav saistīti ar dzimumu.

3. pants

Darbības joma

1. Šo direktīvu piemēro:

- a) situācijās, uz kurām attiecas Līguma 119. pants un Direktīvas 75/117/EEK un 76/207/EEK, kā arī, ciktāl tas attiecas uz diskrimināciju, kas pamatojas uz dzimumu, Direktīvas 92/85/EEK un 96/34/EK;

⁽¹⁾ OV L 145, 19.6.1996., 4. lpp.

b) jebkurām civilajām vai administratīvajām procedūrām attiecībā uz valsts vai privāto sektoru, kas saskaņā ar valsts likumiem paredz kompensācijas līdzekļus, ievērojot a) apakšpunktā minētos pasākumus, izņemot ārpustiesas procedūras, kas ir brīvprātīga rakstura vai ir paredzētas valsts tiesību aktos.

2. Šo direktīvu nepiemēro kriminālprocesiem, ja vien dalībvalstis neparedz citādāk.

4. pants

Pierādīšanas pienākums

1. Dalībvalstis saskaņā ar to tiesību sistēmām veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka gadījumos, kad personas, kuras uzskata, ka tām nodarīts kaitējums, nepiemērojot vienlīdzīgas attieksmes principu, tiesā vai citā kompetentā iestādē paziņo faktus, pēc kuriem var uzskatīt, ka ir notikusi tieša vai netieša diskriminācija, atbildētājam ir uzdevums pierādīt, ka vienlīdzīgas attieksmes princips nav pārkāpts.

2. Šī direktīva nekavē dalībvalstis ieviest noteikumus par pierādījumiem, kas ir labvēlīgāki prasītājiem.

3. Dalībvalstīm nav jāpiemēro 1. punkts procesiem, kuros lietas apstākļu izmeklēšana ir tiesas vai citas kompetentas iestādes uzdevums.

5. pants

Informācija

Dalībvalstis nodrošina, ka pasākumus, kas veikti saskaņā ar šo direktīvu, kopā ar jau spēkā esošajiem noteikumiem dara zināmus visām attiecīgajām personām, izmantojot visus piemērotos līdzekļus.

6. pants

Esošā strādnieku aizsardzības līmeņa nepazemināšana

Šīs direktīvas īstenošana nekādā gadījumā nav pietiekams pamats, lai pazeminātu vispārējo strādnieku aizsardzības līmeni tajās jomās, kur to piemēro, neskarot dalībvalstu tiesības atsaukties uz situācijas izmaiņām ar tādu normatīvu un administratīvu aktu ieviešanu, kas atšķiras no tiem, kuri ir spēkā šīs direktīvas izziņošanas brīdī, ar noteikumu, ka ir atbilstība šīs direktīvas minimālajām prasībām.

7. pants

Īstenošana

Dalībvalstis līdz 2001. gada 1. janvārim stājas spēkā normatīvi un administratīvi akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis par to tūlīt informē Komisiju.

Kad dalībvalstis paredz šos pasākumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka metodes, kā izdarīt šādas atsauces.

Divu gadu laikā no šīs direktīvas stāšanās spēkā dalībvalstis paziņo Komisijai visu vajadzīgo informāciju, lai tā varētu sagatavot ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par šīs direktīvas piemērošanu.

8. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē, 1997. gada 15. decembrī

Padomes vārdā —

priekšsēdētājs

J.-C. JUNCKER